

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор ЧНУ ім. Петра Могили

Л.П. КЛИМЕНКО

2017 р.

Програма
фахового вступного випробування
для вступу на 2 курс навчання
зі спеціальності «ОБЛІК і АУДИТ
підприємницької діяльності»

Миколаїв_2017

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма розроблена для вступних випробувань для зарахування на навчання на другий курс за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування».

Майбутній фахівець повинен мати систему знань щодо сутності та функцій фінансів як відносин з приводу утворення, обліку, розподілу і використання централізованих і децентралізованих фондів грошових ресурсів.

Метою даного випробування є встановлення рівня знань та вмінь щодо основних економічних принципів і законів, що свідчатиме про готовність студента до подальшого опанування дисциплін з блоку професійної підготовки.

Вступний іспит дозволяє виявити рівень володіння категоріальним апаратом та методологією дослідження. А також вміння аналізувати особливості розвитку та становлення економічних відносин між людьми у процесі господарської діяльності; взаємодію економічних суб'єктів у процесі створення матеріальних благ при обмежених ресурсах; застосовувати діалектичні методи економічного аналізу при дослідженні елементів ринкового механізму; обґрунтовувати можливості застосування теоретичних моделей економічного розвитку в практичній діяльності; аналізувати проблеми, пов'язані з розвитком грошово-кредитних відносин, фіскальної політики та державного регулювання в умовах ринкової економіки; оцінювати вплив на економічні процеси зовнішніх факторів, тенденції розвитку світової економіки.

Вступне випробування включає один модуль дисципліни:

1. Модуль 1 «Політекономія»

Модуль дисципліни характеризує базові теоретичні та практичні знання та вміння абітурієнтів, що вступають на другий курс на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування».

Дане випробування вступників сприяє виявленню здібностей у майбутніх фахівців у галузі економіки, обліку, фінансів, споріднених наук. У процесі його проведення абітурієнти повинні показати навички та вміння досліджувати економічні явища та процеси, що необхідно для чіткого визначення індивідуальних орієнтирів застосування власних здібностей та реалізації набутого професійного потенціалу в умовах ринкової системи.

Вступник повинен знати:

- види капіталу, порядок його формування, особливості обліку;
- основи аналізу і взаємодії попиту і пропозиції;
- як формується споживчий вибір на ринку;
- як фірма визначає кількісний і якісний склад ресурсів для виробництва певного обсягу продукції;
- як фірма визначає обсяг виробництва та ціну на продукцію залежно від ринкової структури;
- сутність економічних категорій: заробітна плата, активи, ціна, інфляція тощо та методи їх регулювання.

Студент повинен вміти:

- оцінити економічну ситуацію країни та виявляти закономірності економічного розвитку;
- обирати найефективніші методи регулювання економічних явищ та категорій.

I. ХАРАКТЕРИСТИКА ЗМІСТУ ПРОГРАМИ

1.1. Модуль 1 «Політекономія»

Тема 1. Предмет і метод економічної теорії. Зародження і розвиток політичної економії. Основні напрямки, школи і течії в політичній економії. Розвиток економічної думки в Україні. Предмет політичної економії. Закони, принципи і категорії політичної економії. Система економічних законів. Позитивна і нормативна політична економія. Методи економічних досліджень. Загальні методи наукового пізнання та їх використання. Функції політичної економії.

Тема 2. Виробництво матеріальних благ і послуг. Продукт і характер праці. Виробничі можливості суспільства і потреби. Виробництво і його основні фактори. Межа виробничих можливостей. Продукт виробництва. Обмеженість ресурсів.

Тема 3. Економічні потреби та інтереси. Економічні потреби суспільства, їх суть і класифікація. Безмежність потреб. Закон зростання потреб. Корисність продукту. Виробництво та проблеми задоволення зростаючих потреб суспільства.

Тема 4. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система та закони її розвитку. Економічна система: її сутність та структурні елементи. Продуктивні сили як матеріальна основа економічної системи. Суспільний поділ праці і структура продуктивних сил. Виробнича функція та її складові. Домогосподарства, підприємства і держава як суб'єкти економічної системи. Типи і еволюція економічних систем. Формацийний і цивілізаційний підходи до типологізації суспільства.

Тема 5. Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші. Натуральна (традиційна) форма організації виробництва. Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар та його властивості. Вартість і ціна: альтернативні теорії. Функціонування товарного господарства та його закони. Виникнення і розвиток грошових відносин. Грошовий обіг та його закони. Визначення грошової маси, необхідної для обслуговування обігу.

Тема 6. Ринкова система та закономірності її функціонування. Капітал: процес виробництва і нагромадження. Наймана праця і заробітна плата. Капітал як економічна категорія. Альтернативні теорії капіталу. Капітал і праця. Трудові відносини: сутність і структура. Наймана праця. Вартість робочої сили: дискусійні аспекти.

Тема 7. Витрати виробництва і прибуток. Витрати виробництва як передумова виробництва. Види витрат виробництва. Прибуток як економічна категорія. Теорії прибутку. Норми прибутку і фактори, що на неї впливають.

Тема 8. Ринок, його сутність і функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення. Інституціональні основи ринкової економіки. Ринкові відносини, їх суб'єкти і об'єкти. Визначення ринку: альтернативні теорії. Попит і пропозиція. Ринкова рівновага. Ринкова ціна: механізм формування і функції. Функції ринку. Умови формування і розвитку ринку. Місце конкуренції в ринковій економіці. Функції та форми

конкуренції. Конкуренція і монополія. Принципи класифікації ринків. Поняття та основні риси інфраструктури ринку.

Тема 9. Домогосподарство в системі економічних відносин. Домогосподарства як суб'єкт ринкових відносин. Доходи домогосподарства. Витрати домогосподарства. Розподіл доходів на особисте споживання, податки і заощадження. Місце домогосподарства в кругообігу продуктів, ресурсів і доходу.

Тема 10. Підприємство як товаровиробник. Валовий дохід і прибуток. Підприємство як суб'єкт ринкової економіки. Форми і види підприємств. Капітал підприємства. Оборот капіталу підприємства. Основний та оборотний капітал. Зношення основного капіталу. Амортизація. Підприємницький дохід. Роль підприємства і підприємництва в ринковій економіці.

Тема 11. Галузеві особливості виробництва і функціонування капіталу. Форми прибутку, процент і рента. Позичковий капітал і процент. Банки, їх роль та функції. Центральні і комерційні банки. Інші фінансово-кредитні установи. Процент та його економічна природа. Сутність кредиту та його форми. Капітал у сфері торгівлі. Товарні біржі. Фондова біржа. Цінні папери. Роль ринкової інфраструктури в регулюванні економічних процесів. Рентні відносини.

Тема 12. Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його основні форми. Суспільний продукт і його форми. Методи обчислення суспільного продукту. Методологічні аспекти системи національних рахунків. Валовий внутрішній продукт, його суть і відтворювальна структура. Валовий національний продукт. Чистий національний продукт. Національний дохід. Концепції національного доходу. Сутність і види економічного відтворення: просте і розширене. Кругообіг доходу, ресурсів і продукту у процесі відтворення. Відтворення всіх елементів економічної системи. Тіньовий сектор в економічному відтворенні. Національне багатство і його структура.

Тема 13. Економічний розвиток. Зайнятість, відтворення робочої сили та їх регулювання державою. Економічне зростання та економічний розвиток. Типи економічного зростання. Нагромадження. Норми нагромадження. Заощадження та інвестиції. Роль інвестицій в економічному зростанні. Особливості розвитку економіки в Україні. Зайнятість: суть і форми. Теорії зайнятості. Повна зайнятість, виробничий потенціал і ефективність виробництва. Види і форми безробіття.

Тема 14. Господарський механізм у системі суспільного відтворення. Держава та її економічні функції. Господарський механізм, його суть і елементи. Особливості господарського механізму ринкової економіки. Господарський механізм: система управління економікою. Державне регулювання суспільного відтворення та його форми. Планування і програмування. Фінансова система і фінансова політика в державі. Необхідність і сутність фінансів. Державні фінанси. Роль держави в кругообігу продукту, ресурсів і доходу.

Тема 15. Сучасні економічні системи. Виникнення монополій та їх форми. Державне регулювання економіки. Особливості економічних відносин і різноманітність форм еволюції країн, що розвиваються. Становлення різних форм власності. Формування

сучасних ринкових відносин і ринкової інфраструктури. Становлення державного і ринкового механізмів регулювання економіки і зайнятості.

Тема 16. Суть і структура світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин. Світове господарство: його сутність та структура. Розвинуті країни ринкової економіки. Країни, що розвиваються. Міжнародний поділ праці і спеціалізації. Міжнародні економічні відносини. Інтернаціоналізація господарських відносин і продуктивних сил. Світогосподарські зв'язки та їх форми.

Тема 17. Економічні аспекти глобальних проблем та їх вплив на економічний розвиток України. Причини виникнення та сутність глобальних проблем. Економічне зростання та глобальні проблеми. Основні глобальні проблеми сучасності. Класифікація глобальних проблем. Міжнародне співробітництво в розв'язанні глобальних проблем та розвитку світового господарства.

Питання для підготовки з модулю 1 «Політична економія»:

1. Предмет економічної теорії та основні підходи до його визначення.
2. Методологія економічної теорії: загальнонаукові та специфічні методи економічного дослідження.
3. Функції економічної теорії. Нормативна і позитивна економічна теорія.
4. Взаємозв'язок економічної теорії з економічною політикою. Економічна теорія і право.
5. Виникнення економічної теорії та основні етапи її розвитку.
6. Меркантилізм. Класична політична економія: фізіократи, англійська класична політична економія. Економічне вчення марксизму.
7. Основні напрямки сучасної зарубіжної економічної науки. Неокласицизм, кейнсіанство, монетаризм, нова класична економіка, інституціоналізм.
8. Розвиток економічної думки в Україні.
9. Виробництво. Суспільний характер процесу виробництва. Основні складові процесу виробництва: робоча сила, предмет праці, засоби праці.
10. Виробнича функція. Економічна ефективність та її показники. Соціальна ефективність суспільного виробництва.
11. Виробничі можливості суспільства. Крива виробничих можливостей. Поняття альтернативних витрат.
12. Виробництво і відтворення. Основні типи відтворення. Стадії суспільного виробництва.
13. Інститути в економіці: поняття, функції та види.
14. Власність: поняття, економічний та юридичний зміст. Право власності. Специфікація прав власності.
15. Інституціональна структура економіки. Інституційне середовище. Місце індивіда в інституціональній структурі.
16. Економічна система. Типи та еволюція економічних систем.
17. Перехідна економіка. Моделі переходу до ринку.
18. Товарне виробництво та умови його виникнення. Типи товарного виробництва.
19. Товарна форма продукту праці. Економічні блага. Товар та його властивості.
20. Закон вартості: сутність, функції та механізм дії. Ціна як грошова форма вартості товару. Сучасні модифікації вартісних відносин.

21. Гроші як економічне поняття. Функції грошей. Грошова система: сутність, структура, види.
22. Закони грошового обігу. Формула К. Маркса. Рівняння обігу грошей І.Фішера.
23. Ринок: сутність, види, функції. Ринкова інфраструктура: сутність, основні завдання та функції.
24. Поняття попиту. Фактори попиту. Закон попиту.
25. Поняття пропозиції. Фактори пропозиції. Закон пропозиції.
26. Взаємозв'язок попиту та пропозиції. Рівноважна ціна. Ринкова рівновага.
27. Конкуренція як структура ринку та раціональна поведінка суб'єктів. Функції конкуренції в ринковій економіці.
28. Досконала конкуренція: економічні риси та історичні рамки.
29. Недосконала конкуренція та її моделі.
30. Монополізм, його види, форми та наслідки.
31. Поняття корисності та проблеми її вимірювання. Загальна та гранична корисність. Закон спадної граничної корисності.
32. Криві байдужості та їхні властивості. Карта байдужості. Бюджетна лінія.
33. Підприємництво. Підприємницька діяльність: принципи, види, організаційні форми.
34. Фірма та підприємство. Теорії фірми.
35. Ресурси фірми. Капітал фірми та його структура.
36. Економічні витрати фірми та їх види. Собівартість продукції: поняття, економічна структура та шляхи зниження.
37. Дохід фірми: сутність, види.
38. Прибуток фірми. Бухгалтерський та економічний прибуток. Балансовий та чистий прибуток.
39. Максимізація прибутку фірми, її зміст та умови. Беззбитковість. Рентабельність. Банкрутство.
40. Сутність ринку праці. Основні суб'єкти та об'єкт ринку праці. Поняття трудового контракту (договору).
41. Економічна сутність заробітної плати. Номінальна і реальна заробітна плата. Заробітна плата і вартість робочої сили.
42. Соціально-трудове партнерство, його сутність та форми. Колективний договір підприємства: основний зміст та особливості укладання.
43. Сутність категорії "капітал". Інвестиційні блага та інвестування. Фактори інвестування. Ринок капіталу.
44. Зміна вартості грошей (капіталу) у часі. Дисконтування.
45. Ринок позичкового капіталу. Поняття позики. Ставка процента (норма процента).
46. Рента. Сутність і види земельної ренти. Рентні відносини.
47. Макроекономіка: предмет дослідження, основні проблеми й цілі.
48. Система національних рахунків. Національна економіка. Національний продукт.
49. Людський розвиток як мета і критерій економічного розвитку. Індекс людського розвитку та його рівень в Україні.
50. Економічний цикл: поняття, види, фази.
51. Економічні кризи, їхня сутність та характерні риси. Види криз.
52. Зайнятість і незайнятість населення. Безробіття: поняття, причини, форми.
53. Залежність між рівнем безробіття і обсягом ВВП. Закон А. Оукена. Залежність

між рівнем безробіття та інфляцією. Крива А. Філіпса.

54. Сутність, причини існування та показники інфляції. Види інфляції. Антиінфляційна політика.

55. Грошовий ринок. Гроші. Грошова маса і грошові агрегати.

56. Попит на гроші. Класична кількісна теорія грошей. Рівняння обміну І. Фішера.

57. Рівновага на грошовому ринку. Грошова (монетарна) політика держави та її види.

58. Поняття цінних паперів. Ринок цінних паперів: сутність, функції та інфраструктура.

59. Фондова біржа та організація її діяльності. Особливості формування фондового ринку в Україні.

60. Страховий ринок, його функції та структура.

61. Фінансова система: сутність, структура і роль у ринковій економіці.

62. Бюджетна система. Державний та місцеві бюджети, їх формування та використання.

63. Фіскальна політика держави. Бюджетна політика. Способи покриття дефіциту держбюджету.

64. Державний борг: причини виникнення, види. Управління державним боргом. Боргова безпека держави.

65. Податки та їх види. Податкова система. Функції у ринковій економіці.

66. Тіньова економіка: сутність, причини, структура. Заходи протидії тіньовій економіці та її криміналізації.

67. Державне регулювання економіки. Економічна політика держави та її основні напрямки.

68. Поняття світового господарства, його структура та напрямки розвитку. Форми міжнародних економічних відносин.

69. Економічна глобалізація і фактори її прискорення.

70. Міжнародна валютна система та її еволюція.

II. ВИМОГИ ДО ЗДІБНОСТЕЙ І ПІДГОТОВЛЕНOSTІ АБІТУРІЄНТІВ

Оволодіння системою знань, що відповідають вимогам освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» передбачає, що вступники повинні мати документи, які засвідчують навчання (та його успішність) за зазначеним напрямом або перехресним напрямом, що передбачений правилами прийому; вільно володіти державною мовою, мати здібності до оволодіння знаннями та навичками в галузі фундаментальних та професійно орієнтованих економічних дисциплін, які вивчалися студентами на 1 курсі.

III. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ ТА СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТА

Вступні випробування охоплюють одну дисципліну, яка передбачена навчальними планами освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» та складаються з тестових запитань за такої дисципліни, як «Політична економія». Вступні випробування проводяться у вигляді письмового іспиту. Екзаменаційний білет складається із 30-ти тестових запитань.

IV. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Екзаменаційне завдання містить 30 тестових питань, що охоплюють всі теми, наведені в тематичному змісті даної програми. Кожне тестове питання оцінюється у 3,33 бали. Таким чином, правильна відповідь на 30 запитань оцінюється у 100 балів:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3,3	6,7	10	13,3	16,7	20	23,3	26,6	30	33,3
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
36,6	40	43,3	46,6	50	53,3	56,6	60	63,3	66,6
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
70	73,3	76,6	79,9	83,3	86,6	90	93	96,6	100

V. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Базилевич В.Д. Економічна теорія. Політекономія. Підручник. – 7-ме вид., стер. – К.: Знання-Прес, 2012.
2. Базилевич В.Д. Макроекономіка. Підручник. – К.:Атіка, 2010.
3. Башнянин Г. Політична економія. Підручник для вузів. К.:Ніка-центр Ельга, 2010.
4. Беляєв О.О., Бебело А.С. Політична економія: Навч.Посібник.-К.:КНЕУ, 2012.
5. Верланов Ю.Ю., Ципліцька О.О. Сучасна мікроекономіка: Навчальний посібник. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2007. – 315 с.
6. Гальчинський А. С., Єщенко П.С., Палкін Ю. І. Основи економічних знань: Навч. пос. –К.:Вища школа,2012.
7. Горобчук Т.Т. Мікроекономіка: Навчально-методичний посібник. – Київ: ЦУЛ, 2011. – 236 с.
8. Долан Э.Дж., Линдсей Д. Рынок: микроэкономическая модель / Пер. с англ. В. Лукашевича и др.; Под общ. ред. Б. Лисовика и В. Лукашевича. С.-Пб., 1992. – 496 с.
9. Державне регулювання економіки: Навч.посібник/ С.М.Чистов, А.Е.Никифоров, Т.Ф. Куценко та ін. К.: КНЕУ, 2010.
10. Економічний словник-довідник;/ за ред. С. В. Мочерного.К.: Феміна, 1995.
11. Задоя А.А., Петруня Ю.Е. Основы экономики: Учеб. Пособ. –К.: Вища шк., 2008.
12. Калина А.В., Осокина В.В. Економічна теорія і практика господарювання: Навч. Посібник.-К.: МАУП, 2008.
13. Калінченко О.В. Мікроекономіка: навч.посіб. для студ.вищ.навч. закл.- К.:Центр учб.л-ри, 2014.
14. Косік А.Ф. Мікроекономіка: навч.посіб. для студ.вищ.навч. закл.- К.:Центр учб.л-ри, 2012.
15. Костюк В.С. Економічна теорія:навч.посіб. для студ.вищ.навч. закл.- К.:Центр учб.л-ри, 2009.
16. Крупка М. Основи економічної теорії – К.:Атіка, 2011.
17. Курс економіки: Учебник.- 3-е изд.доп. /Под ред.Б.А.Райзберга.-М.:ИНФРА, 2000.
18. Лагутін В.Д. Антимонопольна діяльність. Підручник. – К.: КНТЕУ, 2015.
19. Лагутін В.Д. Бюджетна та монетарна політика: координація в трансформаційній економіці. – К.:КНТЕУ, 2012.

20. Лісовий А.В. Мікроекономіка: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2013. – 208 с.
21. Макконелл К.Р., Брю С.Л. Экономикс: принципы, проблемы и политика: В 2 томах. Пер. с англ. – М.: Республика, 1992.
22. Мочерний С.В. Економічна теорія: Посіб.-К.:Вид.центр „Академія”, 2010.
23. Мочерний С.В. Основи економічних знань: Підруч.Вид.2-е, уточнене. – К.:Академія, 2012.
24. Никифоров А.А. Макроэкономика: научные школы, концепции, экономическая политика: учеб.пособие.- М.: Дело и Сервис, 2008.
25. Основи економічної теорії: політекономічний аспект:Підручник/Г.Н.Климко, В.П.Нестеренко, Л.О.Каніщенко та ін. 2-ге вид., і доп, - К.:Вища шк., 1999.
26. Основи економічної теорії. Підручник: у 2 кн./за ред. Ю.В.Ніколенко, К.:Либідь., 1998.
27. Основи економічної теорії. Підручник / За ред. А.А.Чухна.-К.:Вища шк., 2001.
28. Основи економічної теорії. Посіб./В.О.Рибалкін, М.О.Хмелевський, Т.І.Біленко та ін.-К.:Академія, 2002.
29. Палехова В.А. Макроекономіка: [навч. посіб.]/В.А.Палехова. – Миколаїв, 2005. – 300с.
30. Палехова В.А. Політична економія: [навч. посіб.]/ В.А.Палехова.– Миколаїв, 2001. – 172с.
31. Піндайк Р., Рубінфелд Д. Мікроекономіка – К.: Основи, 1996. – 646 с.
32. Райхлин Э. Микроэкономическая теория рынков вводимых ресурсов. – М.: Наука, 1996. – 176 с.
33. Райхлин Э. Основы экономической теории. Микроэкономическая теория рынков продукции. – М.: Наука, 1995. – 347 с.
34. Самуэльсон П., Нордхаус. Экономикс. Пер. с англ.
35. Селезнев В.В. Основы рыночной экономики Украины.-К., 1999.
36. Эдвин Дж.Долан, Дейвид Е.Линдсей Рынок: микроэкономическая модель/Пер. с англ.,-СПб., 1992.
37. Ястремський О., Гриценко О. Основи мікроекономіки. – К.: Знання, 1998.

Програма розглянута на засіданні фахової комісії для вступу на здобуття ступеня бакалавра (протокол № 1 від « 24 » лютого 2017 року).

Програма розглянута та затверджена на засіданні Приймальної комісії університету (протокол № 4 від « 27 » лютого 2017 року).

Відповідальний секретар
приймальної комісії

І.А.Олійник